Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 19 mars 2026*

”Begäran om förhandsavgörande – Tillnärmning av lagstiftning – Direktiv 2001/29/EG – Harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället – Rätten till mångfaldigande – Artikel 2 a – Begreppet verk – Verk som skyddas enligt upphovsrätten – Villkor – Direktiv 2006/116/EG – Artikel 5 – Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk – Artikel 2 – Kritisk utgåva av ett befintligt verk i syfte att återskapa ett manuskript upprättat på latin – Intellektuell skapelse som återspeglar upphovsmannens personlighet genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val – Alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet”

I mål C-649/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Înalta Curte de Casație și Justiție (Högsta domstolen, Rumänien) genom beslut av den 6 december 2022, som inkom till domstolen den 31 oktober 2023, i målet

Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu”,

Fundația Națională pentru Știință și Artă

mot

HK, i egenskap av arvtagare till TB,

VP,

GR,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden F. Biltgen, domstolens vice ordförande T. von Danwitz, tillika tillförordnad domare på första avdelningen, samt domarna I. Ziemele (referent), A. Kumin och S. Gervasoni,

generaladvokat: D. Spielmann,

justitiesekreterare: handläggaren R. Șereș,

* Rättegångsspråk: rumänska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 mars 2025,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Institutul de Istorie şi Teorie Literară ”G. Călinescu”, genom P. Buta, avocat,

– Rumäniens regering, genom E. Gane, L. Ghiță och A. Rotăreanu, samtliga i egenskap av ombud,

– Frankrikes regering, genom T. Lechevallier och B. Travard, båda i egenskap av ombud,

– Italiens regering, genom S. Fiorentino och G. Palmieri, båda i egenskap av ombud, biträdda av D.G. Pintus, avvocato dello Stato,

– Europeiska kommissionen, genom A. Biolan och J. Samnadda, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 26 juni 2025 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, 2001, s. 10).

2 Begäran har framställts inom ramen för en tvist mellan Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” (Institutet för historia och litterär teori ”G. Călinescu”, Rumänien) (nedan kallat institutet) och Fundația Națională pentru Știință și Artă (Nationella vetenskaps- och konststiftelsen, Rumänien) (nedan kallad stiftelsen), å ena sidan, och HK, i egenskap av arvinge till TB, samt VP och GR, angående frågan huruvida den kritiska utgåvan av ett verk som inte längre omfattas av upphovsrätten är ett upphovsrättsskyddat verk.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

Bernkonventionen

3 Artikel 1 i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, undertecknad i Bern den 9 september 1886 (Parisakten av den 24 juli 1971), i dess lydelse av den 28 september 1979 (nedan kallad Bernkonventionen), har följande lydelse:

”De länder, för vilka denna konvention gäller, bildar en union för skydd av upphovsmäns rättigheter till deras litterära och konstnärliga verk.”

4 I artikel 2 i konventionen föreskrivs följande:

”1. Uttrycket ’litterära och konstnärliga verk’ innefattar alla alster på det litterära, vetenskapliga och konstnärliga området, oavsett på vilket sätt och i vilken form de kommit till uttryck, såsom: böcker, småskrifter och andra skrifter; föredrag, tal, predikningar och andra verk av samma art; dramatiska eller musikaliskt-dramatiska verk; koreografiska verk och pantomimer; musikaliska kompositioner med eller utan ord; filmverk, med vilka jämställes verk som kommit till uttryck genom ett med kinematografi likartat förfarande; teckningar, verk av målarkonst, byggnadskonst, bildhuggarkonst, grafikkonst; fotografiska verk, med vilka jämställes verk som kommit till uttryck genom ett med fotografi likartat förfarande; verk av brukskonst; illustrationer, geografiska kartor; planritningar, skisser och plastiska verk som hänför sig till geografien, topografien, byggnadskonsten eller vetenskapen.

2. Det är likväl förbehållet unionsländernas lagstiftning att föreskriva, att litterära och konstnärliga verk eller en eller flera grupper av sådana verk icke skall åtnjuta skydd om de icke upptagits på ett materiellt underlag.

3. Lika med originalverk skyddas översättningar, bearbetningar, musikaliska arrangemang och andra omarbetningar av litterära eller konstnärliga verk, dock utan att detta inskränker den rätt som tillkommer originalverkets upphovsman.”

5 Artikel 9.1 i nämnda konvention har följande lydelse:

”Upphovsmän till litterära och konstnärliga verk, som skyddas av denna konvention, äger uteslutande rätt att låta mångfaldiga dessa verk på vad sätt eller i vilken form det vara må.”

6 I artikel 12 i samma konvention föreskrivs följande:

”Upphovsmän till litterära eller konstnärliga verk äger uteslutande rätt att låta bearbeta, arrangera eller på annat sätt omforma sina verk.”

Wipo-fördraget om upphovsrätt

7 Wipos (Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten) fördrag om upphovsrätt, vilket undertecknades i Genève den 20 december 1996, godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2000/278/EG av den 16 mars 2000 (EGT L 89, 2000, s. 6).

8 I artikel 1.4 i Wipo-fördraget om upphovsrätt, under rubriken ”Förhållande till Bernkonventionen”, föreskrivs följande:

”Fördragsparterna skall följa bestämmelserna i artiklarna 1–21 i och bihanget till Bernkonventionen.”

Trips-avtalet

9 Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter av den 15 april 1994 (EGT L 336, 1994, s. 214; svensk specialutgåva, område 1, volym 38, s. 216) utgör bilaga 1 C till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (WTO) som undertecknades i Marrakech den 15 april 1994 och godkändes genom rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan

(1986–1994) (EGT L 336, 1994, s. 1). Parterna i Trips-avtalet är medlemmarna i Världshandelsorganisationen (WTO), däribland alla Europeiska unionens medlemsstater och unionen i sig.

10 Artikel 9 i Trips-avtalet har följande lydelse:

”1. Medlemmarna skall följa bestämmelserna i artiklarna 1–21 i Bernkonventionen … och dess bilaga. …

2. Upphovsrättsligt skydd skall utsträckas till uttryck, men inte till idéer, förfaranden, metoder för handhavande eller matematiska begrepp som sådana.”

Unionsrätt

Direktiv 93/98/EEG

11 I artikel 1.1 i rådets direktiv 93/98/EEG av den 29 oktober 1993 om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter (EGT L 290, 1993, s. 9; svensk specialutgåva, område 13, volym 25, s. 75) föreskrevs att upphovsrätten till ett litterärt eller konstnärligt verk enligt artikel 2 i Bernkonventionen ska löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter vederbörandes död.

12 I artikel 5 i det direktivet, under rubriken ”Kritiska och vetenskapliga publikationer”, föreskrevs följande:

”Medlemsstaterna får skydda kritiska och vetenskapliga utgåvor av verk som inte längre skyddas av upphovsrätt. Skyddstiden för sådana rättigheter skall vara högst 30 år från den dag då verket först lagligen gavs ut.”

13 Direktiv 93/98 har upphävts genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG av den 12 december 2006 om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter (EUT L 372, 2006, s. 12), vilket är en kodifiering av direktiv 93/98 och i huvudsak innehåller samma bestämmelser som det direktivet. Direktiv 2006/116 trädde i kraft den 16 januari 2007.

Direktiv 2001/29

14 I artikel 2 i direktiv 2001/29, under rubriken ”Rätten till mångfaldigande”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis

a) för upphovsmän: av deras verk,

…”

Direktiv 2006/116

15 Skäl 19 i direktiv 2006/116 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna bör fortsätta att ha rätt att behålla eller införa andra närstående rättigheter, särskilt i samband med skydd för kritiska och vetenskapliga publikationer. För att säkerställa överskådlighet på gemenskapsnivå är det dock nödvändigt att medlemsstater som inför nya närstående rättigheter underrättar [Europeiska] kommissionen om detta.”

16 I artikel 5 i det direktivet, under rubriken ”Kritiska och vetenskapliga publikationer”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får skydda kritiska och vetenskapliga utgåvor av verk som inte längre skyddas av upphovsrätt. Skyddstiden för sådana rättigheter skall vara högst 30 år från den dag då verket först lagligen gavs ut.”

Rumänsk rätt

17 I artikel 16 i legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (lag nr 8/1996 om upphovsrätt och närstående rättigheter) av den 14 mars 1996 (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr 60, av den 26 mars 1996), i den lydelse som var i kraft år 2001, föreskrevs följande:

”Upphovsmannen till ett verk har exklusiv förmögenhetsrätt att tillåta översättning, publicering i samlingsverk, bearbetning och all annan omarbetning av sitt verk till ett härlett verk.”

18 I artikel 8 i lag nr 8/1996 om upphovsrätt och närstående rättigheter, i den lydelse som var i kraft år 2015 och i dess nu gällande lydelse (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr 489, av den 14 juni 2018), föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar de rättigheter som tillkommer upphovsmannen till originalverket ska upphovsrätten även skydda härledda verk som har skapats på grundval av ett eller flera befintliga verk, nämligen

a) översättningar, bearbetningar, kommentarer, dokumentationsarbete, musikaliska arrangemang och andra omarbetningar av litterära, konstnärliga eller vetenskapliga verk som utgör ett kreativt intellektuellt verk,

b) samlingar av litterära, konstnärliga eller vetenskapliga verk, såsom encyklopedier och antologier, kollektioner eller samlingar av material eller uppgifter, som omfattas av ett skydd eller inte, inbegripet databaser, vilka genom val av arrangemang eller material, utgör intellektuella skapelser.”

19 I artikel 23 i lag nr 8/1996 om upphovsrätt och närstående rättigheter, i den lydelse som var i kraft år 2015 och i dess nu gällande lydelse, föreskrivs följande:

”Med utarbetande av härledda verk avses enligt denna lag översättning, publicering i samlingsverk, bearbetning och all annan omarbetning av ett redan existerande verk, om detta utgör en intellektuell skapelse.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

20 Professor Dan Slușanschi är upphovsman till den kritiska utgåvan av ett verk skrivet på latin av prins Dimitrie Cantemir i början av 1700-talet, med titeln ”Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae siue Aliothma[n]icae historiae a prima gentis origine ad nostra usque tempora deductae libri tres” (Berättelsen om det osmanska hovets uppgång och fall från ättens begynnelse till nutid, i tre band), som inte längre omfattas av upphovsrätten (nedan kallad Slușanschis kritiska utgåva). Denna kritiska utgåva publicerades för första gången år 2001 av förlaget Amarcord, som har sitt säte i Timișoara (Rumänien). En andra kritisk utgåva, reviderad och rättad av professor Slușanschi, publicerades år 2008 av förlaget Paideia, som har sitt säte i Bukarest (Rumänien), och gavs ut igen år 2010 och år 2012.

21 Slușanschis kritiska utgåva utarbetades på grundval av Dimitrie Cantemirs manuskript på latin, som upptäcktes år 1984 på Harvard University (Förenta staterna), vilket sedan år 1901 äger manuskriptet.

22 I synnerhet använde professor Slușanschi, för den första publiceringen av den kritiska utgåvan, ett faksimil av manuskriptet, vilket publicerats i Rumänien år 1999. För den andra publiceringen använde han fotokopior av manuskriptet, vilka ägaren till Dimitrie Cantemirs verk hade ställt till förfogande.

23 År 2013, efter professor Slușanschis död, ingick TB och VP, i egenskap av arvtagare till honom, ett avtal med institutet som gav institutet rätt att använda professor Slușanschis avskrifter och översättningar av flera texter i Dimitrie Cantemirs verk, däribland Slușanschis kritiska utgåva, för att kunna ge ut en komplett utgåva av detta verk. Institutet ställde professor Slușanschis verk till stiftelsens förfogande.

24 År 2015 gav stiftelsen ut en tvåspråkig version på latin och rumänska av verket ”Dimitrie Cantemir – Istoria măririi și decăderii Curții Othomane” i två band (Dimitrie Cantemir – Berättelsen om det osmanska hovets storhet och fall). Förutom den latinska texten innehöll detta verk kritiska anteckningar av stiftelsens redaktörer (nedan kallad stiftelsens utgåva). Detta verk innehöll texten i Slușanschis kritiska utgåva från år 2001.

25 Den 8 december 2015 väckte TB och VP vid Tribunalul București (Förstainstansdomstolen i Bukarest, Rumänien) talan om upphovsrättsintrång avseende Slușanschis kritiska utgåva.

26 Genom dom av den 21 december 2017 konstaterade Tribunalul București (Förstainstansdomstolen i Bukarest) att Slușanschis kritiska utgåva hade återgetts i sin helhet i stiftelsens utgåva och att stiftelsen även hade använt de tillägg och rättningar som inte hade getts ut vid den tidpunkten och som professor Slușanschi hade lagt till sin egen utgåva och avsåg att använda i framtiden. Hänvisningar till professor Slușanschi hade emellertid endast gjorts i fotnoter i stiftelsens utgåva. Mot denna bakgrund slog Tribunalul București (Förstainstansdomstolen i Bukarest) fast att institutet och stiftelsen hade åsidosatt professor Slușanschis ideella rätt att erkännas som upphovsman till Slușanschis kritiska utgåva liksom de ekonomiska upphovsrättigheter som tillkom hans arvingar, TB och VP, och förpliktade svarandena att betala skadestånd för denna ideella och ekonomiska skada.

27 Institutet och stiftelsen överklagade denna dom till Curtea de Apel București (Appellationsdomstolen i Bukarest, Rumänien).

28 I dom av den 7 april 2021 fann Curtea de Apel București (Appellationsdomstolen i Bukarest) bland annat att Slușanschis kritiska utgåva utgjorde ett härlett verk, i den mening som avses i lag nr 8/1996, eftersom den hade krävt en kreativ ansträngning och var resultatet av upphovsmannens intellektuella verksamhet. Curtea de Apel București (Appellationsdomstolen i Bukarest) fastställde således det upphovsrättsintrång som förstainstansdomstolen hade konstaterat, medan den sänkte det skadeståndsbelopp som institutet och stiftelsen solidariskt skulle betala för den ideella skadan.

29 Institutet och stiftelsen överklagade denna dom till Înalta Curte de Casație și Justiție (Högsta domstolen, Rumänien), som är den hänskjutande domstolen i målet vid EU-domstolen.

30 De har bestridit Curtea de Apel Bucureștis (Appellationsdomstolen i Bukarest) fastställande av att en kritisk utgåva, såsom Slușanschis kritiska utgåva, utgör ett verk, och gjort gällande att den domstolen inte tillämpade de kriterier som fastställts i EU-domstolens praxis för att bedöma det upphovsrättsliga skyddet för en sådan kritisk utgåva.

31 Enligt institutet och stiftelsen är graden av frihet för upphovsmannen till en kritisk utgåva extremt begränsad, eller till och med obefintlig, när det gäller ett vetenskapligt verk som är skrivet på ett forntida språk, såsom latin, vars regler om syntax och meningsbyggnad är precisa.

32 De anser i detta avseende att det är uteslutet att upphovsmannen gör fria och kreativa val när det är fråga om en kritisk utgåva, eftersom upphovsmannens enda mål är att – när avsikten hos upphovsmannen till originalverket inte klart framgår av de använda manuskripten – använda sin yrkesmässiga kompetens för att identifiera de textversioner som ligger närmast den avsikt som upphovsmannen till originalverket hade, aldrig att ersätta den med avsikten hos upphovsmannen till den kritiska utgåvan.

33 Möjligheten att välja mellan flera översättningar av de använda orden eller formuleringarna innebär inte att upphovsmannen till den kritiska utgåvan bidrar på ett kreativt och originellt sätt, vilket innebär att det i förevarande fall inte kan anses att Slușanschis kritiska utgåva återspeglar sin upphovsmans personlighet.

34 I detta sammanhang har den hänskjutande domstolen ställt frågan huruvida den kritiska utgåvan av ett verk kan kvalificeras som ett verk som skyddas enligt upphovsrätten, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2001/29.

35 Den hänskjutande domstolen har påpekat att begreppet verk enligt EU-domstolens praxis förutsätter att två kumulativa kriterier är uppfyllda, nämligen, för det första, att det finns ett originellt alster, i den meningen att det är både nödvändigt och tillräckligt att alstret återspeglar upphovsmannens personlighet genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, och, för det andra, att det finns ett alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

36 Vad gäller det första kriteriet vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida upphovsmannen till en kritisk utgåva verkligen har gjort ett fritt och kreativt val när vederbörande fastställer innehållet i en redan existerande text i en begriplig form som ligger så nära den avsikt som upphovsmannen till originalverket hade som möjligt, med hänsyn till dennes stil och språkliga uttryck, samtidigt som texten åtföljs av kritiska anteckningar, kommentarer och förklaringar till rättelser, utbytta ord eller tillägg som eventuellt är nödvändiga för att texten i manuskriptet ska vara begriplig.

37 Den hänskjutande domstolen vill även få klarhet i om det andra kriteriet är uppfyllt. Frågan kvarstår nämligen huruvida en kritisk utgåva ska betraktas som ett verk som är skilt från originalverket eller om den tvärtom är sammanblandad med originalverket, eftersom syftet med den kritiska utgåvan just är att fastställa texten i det befintliga verket.

38 Den hänskjutande domstolen har gjort gällande följande. I fråga om en kritisk utgåva är det syfte som upphovsmannen eftersträvar faktiskt att återge originalverket i en form som ligger så nära den form som upphovsmannen till originalverket har utarbetat som möjligt. Upphovsmannen till en kritisk utgåva tar del av originalverkets manuskript och gör i förekommande fall rättelser eller tillägg för att säkerställa att det behåller sin betydelse, tillsammans med kommentarer och förklaringar ägnade att motivera valet av lämpliga formuleringar. Likaså innebär den kritiska apparat som återfinns där en intellektuell ansträngning som återspeglar ett ofta extremt mödosamt och tidskrävande forskningsarbete.

39 Ur denna synvinkel kan det skapande som upphovsmannen till en kritisk utgåva företar således inte likställas med ett mångfaldigande eller en avskrift av ett faksimil av det berörda originalverkets manuskript. Åtminstone skulle de kritiska anteckningarna, kommentarerna och förklaringarna som bifogats texten kunna utgöra ett alster som kan identifieras på ett precist och objektivt sätt. I det fallet skulle endast dessa delar av den kritiska utgåvan, vilka utgör ett identifierbart alster, kvalificeras som ett verk som kan skyddas av upphovsrätten.

40 Den hänskjutande domstolen har vidare erinrat om att enligt artikel 2.3 i Bernkonventionen ”[skyddas] lika med originalverk … översättningar, bearbetningar, musikaliska arrangemang och andra omarbetningar av litterära eller konstnärliga verk, dock utan att detta inskränker den rätt som tillkommer originalverkets upphovsman”.

41 I detta hänseende har den hänskjutande domstolen påpekat att originalverket på latin i det nationella målet obestridligen är ett litterärt verk, i den mening som avses i Bernkonventionen, eftersom denna konvention, i de exempel på ”litterära och konstnärliga verk” som ges i artikel 2.1, inbegriper alster på det vetenskapliga området.

42 För att en kritisk utgåva, såsom Sluşanschis kritiska utgåva, ska kunna skyddas som ett originalverk måste det däremot, enligt artikel 2.3 i konventionen, vara fråga om en ”omarbetning” av ett litterärt verk.

43 Enligt den hänskjutande domstolen är unionen, som visserligen inte är part i Bernkonventionen, inte desto mindre skyldig, enligt artikel 1.4 i Wipo-fördraget om upphovsrätt, i vilket unionen är part och som direktiv 2001/29 syftar till att genomföra, att följa artiklarna 1–21 i Bernkonventionen.

44 Slutligen har den hänskjutande domstolen påpekat att EU-domstolen ännu inte har uttalat sig om huruvida och under vilka förutsättningar en kritisk utgåva av ett originalverk i sig kan kvalificeras som ett verk, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2001/29, eller, i förekommande fall, i en annan bestämmelse i en unionsrättsakt. Detta motiverar att en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF framställs.

45 Mot denna bakgrund beslutade Înalta Curte de Casație și Justiție (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel 2 a i direktiv [2001/29] tolkas så, att ett verks kritiska utgåva, vars syfte är att fastställa originalverkets text med utgångspunkt i manuskriptet, åtföljd av kommentarer och den nödvändiga kritiska apparaten, kan anses vara ett upphovsrättsligt skyddat verk?”

Prövning av tolkningsfrågan

46 Genom sin enda fråga önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida artikel 2 a i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att en kritisk utgåva av ett verk som inte längre är skyddat av upphovsrätten, vars syfte är att fastställa originalverkets text med tillägg av kommentarer och den nödvändiga kritiska apparaten, kan betraktas som ett upphovsrättsskyddat verk, i den mening som avses i den bestämmelsen.

47 Domstolen erinrar om att det i artiklarna 2–4 i direktiv 2001/29 föreskrivs att medlemsstaterna ska ge upphovsmännen en rad ensamrätter med avseende på deras verk. I artikel 5 i det direktivet anges ett antal undantag från och inskränkningar i dessa rättigheter. Det direktivet innehåller inte någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av betydelsen och räckvidden av begreppet verk. Med hänsyn till kraven på såväl en enhetlig tillämpning av unionsrätten som likhetsprincipen ska detta begrepp följaktligen i regel ges en självständig och enhetlig tolkning i hela unionen (dom av den 13 november 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

48 Härav följer att den kritiska utgåvan av ett befintligt verk, såsom Slușanschis kritiska utgåva, endast kan skyddas av upphovsrätten enligt direktiv 2001/29 om en sådan utgåva kan kvalificeras som ett verk, i den mening som avses i det direktivet.

49 Domstolen erinrar i detta hänseende om att begreppet verk förutsätter att två kumulativa rekvisit är uppfyllda. För det första innebär detta begrepp att det finns ett originellt alster, i den meningen att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. För det andra är det endast element som ger uttryck för ett sådant skapande som kan kvalificeras som verk (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

50 Vad för det första gäller originalitetskriteriet framgår det av domstolens praxis att det, för att ett alster ska kunna anses vara originellt, både är nödvändigt och tillräckligt att det återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val. När utformningen av ett alster däremot är betingad av tekniska överväganden, regler eller krav som inte lämnar utrymme för något utövande av en kreativ frihet ska alstret i fråga inte anses ha den originalitet som krävs för att utgöra ett verk (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkterna 30 och 31 samt där angiven rättspraxis).

51 Den omständigheten att det aktuella alstret återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, utgör således en avgörande del av begreppet originalitet och följaktligen av det upphovsrättsliga skyddet i unionsrätten.

52 Domstolen har i detta avseende redan slagit fast att tidningsartiklar kan utgöra upphovsrättsligt skyddade verk, där upphovsmannens egen intellektuella skapelse består i hur ämnet presenteras och upphovsmannens språkliga uttryck (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 44).

53 Samtidigt har domstolen slagit fast att ord i sig inte kan utgöra verk (se, i detta avseende, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 46). Detsamma gäller militära rapporter, vars innehåll i huvudsak bestäms av den information som de innehåller, då denna information och hur den uttrycks i rapporterna sammanfaller och rapporterna kännetecknas av att endast ha en teknisk funktion, vilket utesluter all originalitet (se, i detta avseende, domen av den 29 juli 2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punkt 24 och där angiven rättspraxis).

54 För att avgöra huruvida ett litterärt alster, såsom Slușanschis kritiska utgåva, är originellt ska domstolen, så som generaladvokaten påpekade i punkt 56 i sitt förslag till avgörande, pröva huruvida upphovsmannen vid utarbetandet av den kritiska utgåvan kunde göra fria och kreativa val på ett sätt som gör skapelsen originell. Originaliteten följer inte av orden i sig, betraktade separat, utan av valet, placeringen och kombinationen av ord, varigenom upphovsmannen har gett uttryck för sin kreativitet på ett originellt sätt och nått ett resultat som utgör en intellektuell skapelse. Den sakkunskap som ägnas åt denna skapelse saknar i detta avseende relevans (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkterna 45 och 46, och dom av den 29 juli 2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punkt 23).

55 I detta sammanhang kommer, så som generaladvokaten påpekade i punkt 63 i sitt förslag till avgörande, de grammatiska val, ordval samt litterära och stilistiska val som upphovsmannen till en kritisk utgåva gör sannolikt att styras, eller åtminstone påverkas, av upphovsmannens år av erfarenhet, språkvetenskapliga expertis och kunskap och förståelse av den epok under vilken det berörda originalverket avfattats och den historiska period som detta verk omfattar, vederbörandes kännedom om originalverkets upphovsman och om dennes stil och språkliga uttryck samt vederbörandes tolkning av denna upphovsmans avsikt.

56 Slutligen kan, så som generaladvokaten påpekade i punkt 65 i sitt förslag till avgörande, originalitetskriteriet även bedömas mot bakgrund av den aktuella kritiska utgåvans sammansättning, den struktur som det berörda verket har getts, dess grafiska form samt utförandet av originaltexten i förhållande till kommentarerna och den kritiska apparaten.

57 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att Slușanschis kritiska utgåva inte endast utgör en avskrift av manuskriptet på latin av Dimitrie Cantemirs verk eller av ett faksimil av detta manuskript. Syftet med Slușanschis kritiska utgåva var nämligen att, genom rättelser och tillägg, återge originalverkets text i en fullständig och begriplig form som ligger så nära upphovsmannens, det vill säga Dimitrie Cantemirs, avsikt som möjligt.

58 Det framgår dessutom av beslutet om hänskjutande att kommentarerna och den kritiska apparaten i Slușanschis kritiska utgåva, avseende rättelser, utbytta ord och tillägg som eventuellt är nödvändiga för att förstå manuskriptet i Dimitrie Cantemirs verk, samt de olika språkversioner eller varianter av ord eller uttryck som har utelämnats, också härrör från professor Slușanschis intellektuella skapelse.

59 Såvida inte utformningen av Sluşanschis kritiska utgåva har styrts av rent tekniska överväganden, regler eller begränsningar som helt saknar kreativ frihet förefaller det följaktligen som om den kritiska utgåvan uppfyller originalitetskriteriet, vilket det emellertid ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva.

60 Vad för det andra gäller kriteriet att det aktuella alstret ska kunna identifieras, har domstolen preciserat att begreppet verk med nödvändighet förutsätter att det finns ett alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet. De myndigheter som har i uppgift att säkerställa skyddet av de ensamrätter som följer av upphovsrätten måste nämligen klart och tydligt kunna veta vilket alster som ska skyddas. Detsamma gäller för utomstående, mot vilka det skydd som kan göras gällande av alstrets upphovsman kan komma att aktualiseras. Vidare krävs det – för att vid identifieringen av alstret undvika alla subjektiva inslag, vilka skadar rättssäkerheten – att alstret har kommit till uttryck på ett objektivt sätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkterna 32 och 33 samt där angiven rättspraxis).

61 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen inte uteslutit att Sluşanschis kritiska utgåva kan anses sammanfalla med manuskriptet av Dimitrie Cantemirs verk, eftersom syftet med den kritiska utgåvan var att återge texten till detta redan existerande verk. Den hänskjutande domstolen har emellertid medgett att upphovsmannen till en kritisk utgåva kan göra anpassningar eller tillägg till ett verk för att återge den ursprungliga innebörden av verkets manuskript, vilket innebär att den kritiska utgåvan skulle kunna uppfylla det andra kriteriet.

62 I detta avseende innebär begreppet verk i direktiv 2001/29, så som påpekats i punkt 60 ovan, med nödvändighet att det finns ett uttryck som gör det möjligt att identifiera verket med tillräcklig precision och objektivitet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 november 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, punkt 40), i förhållande till de delar som motsvarar originalverket.

63 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 70 i sitt förslag till avgörande kan den kritiska utgåvan av ett originalverk i sin helhet framstå som ett alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

64 Det är nämligen inte nödvändigt att göra en åtskillnad mellan de delar som motsvarar originalverket, vilka i förekommande fall har varit föremål för ändringar i texten, och åtföljande kommentarer, kritiska anteckningar eller förklaringar, för att i förekommande fall identifiera de delar som kan omfattas av upphovsrättsligt skydd. Ett sådant synsätt skulle innebära en risk för att ett verk som endast är meningsfullt i sin helhet splittras, särskilt när sådana kommentarer, anteckningar eller förklaringar kompletterar, eller hör samman med, en viss del av texten i originalverket som de kommenterar eller återger.

65 I förevarande fall kan Sluşanschis kritiska utgåva, med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning och med beaktande av särdragen hos den kritiska utgåvan, vars syfte är att återge den delvis förlorade texten i originalverket genom att bifoga kommentarer och den nödvändiga kritiska apparaten, anses utgöra ett verk, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2001/29, under förutsättning att den är en intellektuell skapelse som återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, och att den kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

66 Vad för det tredje gäller verkets skyddsomfång erinrar domstolen om att när en kritisk utgåva har de egenskaper som domstolen erinrat om i punkt 49 ovan och således utgör ett verk, ska alstret i denna egenskap vara upphovsrättsligt skyddat i enlighet med direktiv 2001/29. Det ska härvid påpekas att omfattningen av nämnda skydd inte är beroende av den grad av kreativ frihet som dess upphovsman har haft, och det är således inte svagare än det skydd som ges alla andra verk som omfattas av nämnda direktiv (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 35 och där angiven rättspraxis).

67 Domstolen tillägger att upphovsrättsintrång, så som generaladvokaten påpekade i punkt 73 i sitt förslag till avgörande, inte nödvändigtvis utgörs av ett fullständigt mångfaldigande av verket, utan kan bestå i ett delvist mångfaldigande. De olika delarna av ett verk åtnjuter nämligen också skydd enligt artikel 2 a i direktiv 2001/29 förutsatt att de innehåller element som ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 39). Så kan vara fallet när en upphovsman försöker återge ett delvis förlorat litterärt verk i den form som vederbörande anser ligga närmast den form som utarbetades av upphovsmannen till det ursprungliga verket.

68 Slutligen, och oberoende av vad som anförts ovan, medför inte ett erkännande av upphovsrättsligt skydd för en kritisk utgåva av ett litterärt verk som inte längre omfattas av upphovsrätten att det verket på nytt omfattas av upphovsrätten, och kan inte ge upphovsmannen till den kritiska utgåvan ensamrätt till det redan existerande verket.

69 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 2 a i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att en kritisk utgåva av ett verk som inte längre omfattas av upphovsrätten, när utgåvans syfte är att återge texten till detta verk åtföljd av kommentarer och den nödvändiga kritiska apparaten, kan anses utgöra ett upphovsrättsligt skyddat verk i den mening som avses i denna bestämmelse, under förutsättning att det är en intellektuell skapelse som återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, och att det kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

Rättegångskostnader

70 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället

ska tolkas så,

att en kritisk utgåva av ett verk som inte längre omfattas av upphovsrätten, när utgåvans syfte är att återge texten till detta verk åtföljd av kommentarer och den nödvändiga kritiska apparaten, kan anses utgöra ett upphovsrättsligt skyddat verk i den mening som avses i denna bestämmelse, under förutsättning att det är en intellektuell skapelse som återspeglar

upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, och att det kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

Underskrifter